

## Werkwijze Buurtgezinnen

### Opvoeden doen we samen

Buurtgezinnen is opgericht in 2015 en is gebaseerd op een oude gedachte: opvoeden doen we samen. Gezinnen die steun kunnen gebruiken (vraaggezinnen) worden door een lokale coördinator gekoppeld aan een stabiel gezin in de buurt (steungezin). Op laagdrempelige, gelijkwaardige en alledaagse wijze krijgen kinderen wat extra liefde en aandacht en worden ouders ontlast. Buurtgezinnen is gericht op preventie, we willen voorkomen dat problemen binnen gezinnen uit de hand lopen en er zwaardere hulp (of in het ergste geval uithuisplaatsing) nodig is. Op dit moment zijn we in meer dan 115 gemeenten actief en hebben we bijna 5000 koppelingen tussen gezinnen gemaakt.

Buurtgezinnen bereikt een aantal specifieke doelen door vitale steungezinnen te koppelen aan overbelaste vraaggezinnen in de buurt:

- Stimuleren veiligheid en positieve ontwikkeling van kinderen
- Versterken eigen kracht en opvoedvaardigheden van ouders
- Uitbreiden van een steunend netwerk voor kwetsbare ouders en kinderen
- Bevorderen van de onderlinge betrokkenheid in de buurt

### Vraaggezinnen

Vraaggezinnen zijn gezinnen die overbelast zijn, veelal door een combinatie van beperkte draagkracht (bijvoorbeeld door alleenstaand ouderschap of gezondheidsproblemen) en uiteenlopende problemen die een zwaar beroep op hen doen.

Kenmerken vraaggezinnen:

- Gezinnen die dermate overbelast zijn, dat de kinderen hieronder lijden.
- Gezinnen met uiteenlopende problemen zoals armoede, mantelzorg, verstandelijke beperking ouders, psychiatrische problemen, gedragsproblemen kind. Deze problemen moeten niet te zwaar zijn voor een vrijwillig steungezin.
- Gezinnen zonder netwerk of met een netwerk dat geen steun kan bieden.
- Gezinnen die gemotiveerd (Buurtgezinnen is vrijwillig) en in staat zijn om afspraken te maken en zich daaraan te houden.
- Gezinnen met kinderen tussen de 0 en 23 jaar.

Het opsporen van vraaggezinnen vindt plaats via scholen, kinderopvang, wijkteams, de welzijnsorganisatie, huisartsen, consultatiebureau etc. Professionals uit deze organisaties kunnen overbelaste gezinnen verwijzen naar Buurtgezinnen.

### Vrijwillige steungezinnen

*Steungezinnen* zijn gezinnen met ervaren, competente ouders die graag een ander helpen en een maatschappelijke bijdrage willen leveren. Zij ondersteunen het vraaggezin, stimuleren de eigen kracht en de zelfredzaamheid van het vraaggezin en bieden kinderen een plek waar ze ontspannen kind kunnen zijn en nieuwe ervaringen op kunnen doen. Steunouders worden geselecteerd aan de hand van een competentieprofiel en hebben een VOG nodig.

De ondersteuning van het steungezin is afgestemd op de behoefte van het vraaggezin en kan bestaan uit opvang van een kind voor een vaste middag in de week, regelmatig logeren, meegaan naar voetballen en ouderavonden etc. De achtergrond van steungezinnen is gevarieerd. Het zijn zowel jonge gezinnen met kinderen als gezinnen waarvan de kinderen al uit huis zijn, die de rol van opa en oma voor de kinderen vervullen. Zo kunnen ook senioren een zinvolle bijdrage leveren aan de samenleving en mee blijven doen.

De werving van steungezinnen gebeurt onder andere via scholen, vrijwilligerscentrale, gezondheidscentra, sportverenigingen, kerken en buurthuizen. Buurtgezinnen werkt bewust met een lokale coördinator die de weg in de gemeente kent en daarnaast ook een eigen netwerk meebrengt. Tevens is de inzet van Facebook en Instagram uitermate effectief gebleken bij het vinden van steungezinnen. Buurtgezinnen is daarom zeer actief op sociale media.

### Matchen en begeleiden van gezinnen

De coördinator van Buurtgezinnen gaat op bezoek bij ieder vraaggezin dat zich aanmeldt. In twee gesprekken vormt zij zich een beeld van de aard van het gezin, wat er goed gaat en wat lastig is en wordt gezamenlijk bekeken welke steun helpend zou zijn. Vervolgens wordt een profiel voor het werven van een steungezin opgesteld en geplaatst op internet en Facebook. Met de steungezinnen die zich vervolgens aanmelden heeft de coördinator ook twee gesprekken, op basis waarvan zij een voorstel doet aan het vraaggezin.

Als het klikt (na een uitgebreide kennismaking tussen beide gezinnen) vindt de koppeling plaats, worden afspraken gemaakt en huisregels ondertekend. Vraag- en steungezin gaan een duurzame verbintenis met elkaar aan, zo lang als wenselijk is.

Er vindt een evaluatie plaats na de proefperiode van twee maanden en vervolgens om de zes maanden. Tussendoor is de coördinator beschikbaar bij vragen en problemen, bijvoorbeeld als er zorgen zijn over de ontwikkeling van een kind en er meer nodig is. Bij signalen van onveiligheid speelt de coördinator een belangrijke rol. Steungezinnen leven en veren mee met de mogelijkheden en beperkingen van het gezin dat ze ondersteunen. De aard en mate van ondersteuning kan variëren in de loop van de tijd, mede afhankelijk van de toenemende eigen kracht van het vraaggezin. Dit is tijdens de evaluaties onderwerp van gesprek.

Na twee jaar stopt de begeleiding van Buurtgezinnen. Dan is de relatie tussen de gezinnen zo stevig geworden dat ze met elkaar op eigen kracht verder kunnen. Mocht begeleiding toch nodig zijn, dan kan altijd weer een beroep worden gedaan op de coördinator.

### Bijdragen aan de ‘pedagogische civil society’

Veel vraaggezinnen hebben een beperkt sociaal netwerk. De koppeling aan één steungezin helpt, maar er is meer nodig. In plaats van het gevoel dat een vraaggezin faalt omdat ze het alleen niet redden, willen we bouwen aan een gemeenschap waarin samen opvoeden de norm is en niet de afwijking. ‘It takes a village to raise a child’. Ergens bij horen en het gevoel hebben er niet alleen voor te staan, geeft kracht.

Andersom willen steungezinnen hun ‘bubbel’ doorbreken en ervaren ze het contact met een gezin uit een andere sociale klasse of met een andere culturele achtergrond als een verrijking en horizonverruiming.

De kindermiddelencommissie verwoordde als volgt: ‘In onze samenleving is het niet meer vanzelfsprekend dat jongeren ouderen ontmoeten of dat mensen uit verschillende sociaal- economische klassen of culturele achtergrond elkaar tegenkomen. Buurtgezinnen kan verbindingen leggen tussen deze groepen.’

Vanaf het tweede jaar in een gemeente start de coördinator daarom met het organiseren van activiteiten voor alle vraag- en steungezinnen om de onderlinge relaties te versterken en vraaggezinnen een groter netwerk te bieden.

Enkele voorbeelden uit andere gemeenten:

- Huiskamerbijeenkomsten voor groepjes vraaggezinnen
- Besloten Facebookgroepen voor alle buurtgezinnen, waar nieuwtjes, tips en vragen worden uitgewisseld
- Zomer-, Sinterklaas- en Winterfeesten
- Kinder-workshops in de vakantie georganiseerd door buurtgezinnenouders
- Opvoedparty’s waar ouders op laagdrempelige wijze praten over opvoedvragen

### Armoedebestrijding en kansengelijkheid

Eén op de drie kinderen bij Buurtgezinnen groeit op in armoede. We weten dat dit consequenties heeft voor de kansen die deze kinderen krijgen om zich positief te ontwikkelen. Financiën is daarom een vast onderwerp bij de kennismaking tussen de coördinator en het vraaggezin. Veel regels van de gemeente voor armoedebestrijding zijn erg ingewikkeld, waardoor mensen met weinig geld er geen gebruik van maken. De coördinator verwijst actief door naar de lokale armoedeverzoeken.

Om ervoor te zorgen dat kinderen uit gezinnen met weinig geld ook de kans krijgen zich te ontwikkelen op sportief of muzikaal gebied, werkt Buurtgezinnen samen met het Jeugdfonds Sport & Cultuur.

Alle coördinatoren zijn officieel intermediair en kunnen vergoedingen aanvragen voor muziekles, contributie voor de sportvereniging, sportkleding etc. Om kinderen en ouders die in armoede leven even een zorgeloze tijd te bieden, is er een structurele samenwerking met de stichting Het Vergeten Kind. Buurtgezinnen kan kinderen aanmelden voor de uitjes, weekenden en vakanties van deze stichting.

Verder werken we samen met de Linda Foundation, Stichting Uitgestelde Kinderfeestjes, ANWB Kinderfietsplan en allerlei lokale organisaties die activiteiten voor kinderen in armoede organiseren.

### Doorverwijzen naar formele hulp

Regelmatig komt het voor dat steunouders zich zorgen maken over een kind in een vraaggezin en/of de opvoedvaardigheden van de vraagouders, terwijl ze ook merken dat het buiten hun mogelijkheden/expertise ligt om dit goed op te pakken. Dit is een gesprekspunt in het voortgangsoverleg tussen steungezin, vraaggezin en de coördinator van Buurtgezinnen. Aan het begin van de samenwerking wordt met elkaar afgesproken dat bij dit soort zorgen de coördinator wordt betrokken. De coördinator kent de sociale kaart en verwijst door naar de formele hulp. Indien er sprake is van formele hulp bij het vraaggezin, dan zet de coördinator in op een goede samenwerking tussen de hulpverlening en Buurtgezinnen. Hierbij waken we ervoor, dat het karakter en de kwaliteit van de informele steun gewaarborgd blijft en steungezinnen niet de rol van hulpverlener krijgen. Zij zijn er om de ouders bij te staan en sterker te maken en dragen bij aan (het herstel van) het gewone leven.

### Veiligheid en vertrouwenspersoon

Om de veiligheid van kinderen zo goed als mogelijk te waarborgen, hebben steunouders en hun inwonende kinderen boven de 18 jaar een VOG nodig. Pas dan kunnen ze actief worden voor Buurtgezinnen. Zijn er bij een lopende koppeling, zorgen over de veiligheid in een gezin (dit kan over kinderen en ouders van zowel het vraag- als het steungezin gaan), dan hanteert Buurtgezinnen een veiligheidsprotocol dat gebaseerd is op de landelijke meldcode tegen huiselijk geweld. Dit veiligheidsprotocol is te vinden op onze website. Voelen gezinnen zich onheus bejegend of willen ze graag advies van een neutrale persoon die op enige afstand staat, dan kunnen ze terecht bij de vertrouwenspersoon van Buurtgezinnen.

### Resultaten en rapportage

In het eerste jaar ontvangt de gemeente ieder kwartaal een voortgangsrapportage van Buurtgezinnen en in het tweede jaar gebeurt dit ieder half jaar. Aan het einde van de proeftuin maken we een effectrapportage. In deze effectrapportage maken we inzichtelijk wat de kwalitatieve effecten voor de ouders en kinderen uit de vraaggezinnen zijn. Ook brengen we in kaart welke financiële besparingen Buurtgezinnen naar alle waarschijnlijkheid heeft opgeleverd door het voorkomen, stoppen of afschalen van andere vormen van hulpverlening.

### Onderzoek

Vanaf de start is er onderzoek gedaan naar de werkwijze en effecten van Buurtgezinnen.

- Zo heeft het lectoraat 'Outreaching werken en innoveren' van de Hogeschool van Amsterdam de samenwerking tussen de gezinnen geanalyseerd. Zie onderzoeksverslag 'Pionieren in relaties' op onze website.
- In 2019 zijn de effecten van Buurtgezinnen onderzocht bij 147 gekoppelde vraaggezinnen. Elf uiteenlopende gemeenten namen deel. Uit dit onderzoek bleek dat de besparingen significant hoger waren dan de investering in Buurtgezinnen. De resultaten zijn weergegeven in een effectrapportage, die via onze website gedownload kan worden.
- Begin 2020 is een extern onderzoek gepubliceerd, uitgevoerd door de Christelijke Hogeschool Ede, lectoraat Kind in Gezin. Onderzoeker Elize Lam heeft onderzocht wat het sociaal en financieel rendement van Buurtgezinnen is. Ook dit onderzoek is te downloaden via onze website.
- In 2021 heeft Solid Road een praktijkonderzoek uitgevoerd naar vluchtelingengezinnen bij Buurtgezinnen.
- Op dit moment is Buurtgezinnen als veldpartij betrokken bij een meerjarig onderzoek van Partners voor Jeugd naar de inzet van informele steun voor ouders met een beperking.

### **Bijzondere erkenning**

In 2017 ontvingen we uit handen van koning Willem Alexander een 'Appeltje van Oranje', een jaarlijkse prijs van het Oranje Fonds voor vernieuwende sociale initiatieven. In datzelfde jaar kwam koningin Máxima bij Buurtgezinnen op werkbezoek. In 2021 ontvingen we het Hartenhuis-award van de stichting Het Vergeten Kind vanwege onze bijdrage aan het doorbreken van het sociaal isolement waarin veel kinderen opgroeien.

### **Klantentevredenheid**

Het allerbelangrijkste voor ons is, wat de gezinnen van onze dienstverlening vinden. Sinds drie jaar voeren we jaarlijks een klantentevredenheidsonderzoek uit onder al onze (gekoppelde) gezinnen. De waardering voor Buurtgezinnen blijkt zeer hoog. De gemiddelde score die vraag- en steungezinnen Buurtgezinnen in alle regio's geven is een 9. De factsheet Klantentevredenheid 2023 kan via de website gedownload worden.